

ÅLANDSDELEGATIONENS

BESLUT 18.7.2011

OM EXTRA ANSLAG FÖR SÄKERSTÄLLANDE

AV LANDSKAPETS ELKRAFTSFÖRSÖRJNING

Ärende

Ålands lagting har i skrivelse 4.11.2009 anhållit om att Ålandsdelegationen måtte bevilja landskapet Åland ett extra anslag om 60 procent av de godtagbara investeringskostnaderna, högst 75 000 000 euro att utges som bidrag till Kraftnät Åland Ab för byggnad av en likströmsförbindelse till riket.

Lagtingets skrivelse baserar sig på landskapsregeringens framställning nr 20/2008-2009 enligt vilket landskapsregeringen föreslog att landskapet stöder utbyggnaden av likströmsförbindelsen med ett bidrag uppgående till 40 procent av de godtagbara investeringskostnaderna, dock högst 50 000 000 euro. Landskapsregeringen föreslog att landskapet anhåller om extra anslag hos Ålandsdelegationen för ändamålet.

Motiveringen till ansökan

I landskapsregeringens framställning nr 20/2008-2009 till lagtinget med förslag i syfte att säkerställa landskapets reservkraftsförsörjning anför bl.a. följande:

Kraftnät Åland Ab är Ålands stamnätsbolag med systemansvaret för el i landskapet. Kraftnät Åland Ab är ett offentligt ägt bolag, som drivs i det allmännas intresse. I systemansvaret ingår även att säkerställa att reservkraft finns tillgänglig. Försörjningen sker i huvudsak via en 110 kV kabelförbindelse till Sverige samt via en 45 kV kabel- och luftledningsförbindelse till Gustavs i riket. Behov av reservkraft uppstår framförallt vid avbrott på förbindelsen från Sverige. I syfte att täcka behovet av energi vid ett avbrott har Kraftnät Åland Ab dels installerat en egen gasturbinanläggning, dels tecknat ett avtal med Ålands Energi Ab om tillgång till produktionskapacitet. Den totalt abonnerade effekten är 48 megawatt. Elanvändningen ökar hela tiden. Ålands Energi Ab:s gasturbiner kommer att tas ur drift 2014 då gällande reservkraftavtal och miljötillstånd går ut. Bortfallet måste ersättas och underskottet i tillgänglig reservkraftskapacitet 2014 år kalkylerat till -36 megawatt.

Eftersom Kraftnät Åland Ab har det yttersta ansvaret för säkerställande av reservkraft på Åland och då det inte är ekonomiskt möjligt, till ekonomiskt försvarbara elpriser för konsumenterna, för någon producent att utan samhällsstöd tillhandahålla något sådant anser såväl bolaget som landskapsregeringen att det är mest ändamålsenligt att Kraftnät Åland Ab bygger ut reservkraften och driver den. I Kraftnät Åland Ab:s analys undersöktes två olika tekniska möjligheter att möta det framtida reservkraftsbehovet; fortsatt utbyggnad med gasturbiner och byggande av en likströmsförbindelse till riket. Analysen visade att det tekniskt, miljömässigt och totalekonomiskt mest fördelaktiga alternativet var en 100 megawatt likströmsförbindelse till riket. Det finns flera osäkerhetsfaktorer i bedömningen av den planerade investeringens storlek, men bedöms kunna utgöra maximalt 125 000 000 euro vid inköpstillfället.

Lagtingets finansutskott anför i betänkande nr 7/2008-2009 över landskapsregeringens ovan angivna framställning som sitt ställningstagande följande:

”Utskottet konstaterar att den föreliggande investeringen i en likströmsförbindelse till riket i avsikt att trygga behovet av reservkraft i landskapet är den största investeringen i infrastruktur som landskapet ställs inför. Utskottet noterar att den nu föreslagna kabelns budgeterade totalkostnad om 125 miljoner euro utgör 36 procent av

landskapets totala kostnader i bokslutet för år 2008. Den höga investeringskostnaden skulle leda till att de åländska elkonsumenterna tvingas bära orimligt höga elkostnader om investeringen genomförs av stamnätsbolaget utan stöd från samhället. Utskottets bedömning är att även med stöd om 40 procent skulle elkostnaderna för konsumenterna stiga avsevärt från en i jämförelse med hela landet redan mycket hög nivå. Utskottet konstaterar därför att stödet borde uppgå till 60 procent av de godtagbara kostnaderna. Utskottet anser att investeringen är en så betydande engångsutgift för landskapet att beviljande av extra anslag i stöd av 48 § självstyrelselagen är väl motiverat för att trygga försörjningsberedskapen i landskapet. Den potentiella sidonyttan av kabeln i form av möjligheter att transitera el mellan Finland och Sverige, samt möjligheten att avsätta förnybar vindkraftel på den finländska marknaden förstärker bilden av kabelinvesteringen som en viktig infrastrukturell satsning till nytta för hela landet och för den nordiska elmarknaden.”

Ärendets handläggning

Arbets- och näringsministeriet, finansministeriet, justitieministeriet och försörjningsberedskapscentralen har avgivit utlåtanden, vilka landskapsregeringen bemött. Nämnda ministerier har även beretts tillfälle att uttala sig över de bemötanden landskapsregeringen tillställt Ålandsdelegationen i ärendet.

Arbets- och näringsministeriet har i utlåtande 23.6.2010 bl.a. konstaterat följande:

- Projektet för att trygga elförsörjningen för landskapet ligger i linje med riktlinjerna för regeringens klimat- och energipolitik samt med EU:s energipolitiska mål,
- Det nuvarande elsystemet på Åland som baserar sig på en enda undervattenskabel är mycket sårbart för defekter. Eftersom frågan om huruvida reservkraftskapacitet också fortsättningsvis ska upprätthållas ska avgöras om några år, anser ministeriet att det i detta skede finns skäl att göra en övergripande granskning av frågan om sättet att trygga Ålands elförsörjning. Ministeriet anser att Ålands reservkraftsförsörjning ska tryggas antingen genom en tillräcklig förbindelse till rikets stamnät eller genom lokal reservkraft,
- När det gäller dimensioneringen av Ålands behov av reservkraft kan Kraftnät Åland Ab:s åsikt att det räcker med beredskap för 100 megawatts förbrukningstopp betraktas som en försiktig men samtidigt motiverad bedömning. Endast en andel av 100 megawatt kan betraktas som en sådan investering som tryggar reservkraftsförsörjningen för Åland,
- Ministeriet anser att de investeringar vilka den systemansvarige stamnätsinnehavaren som ett lagstadgat monopol gör kan och bör i princip finansieras genom avgifter som tas ut av nätanvändarna. Enligt rikets gällande bestämmelser om energistöd kan det stöd som beviljas för investeringsprojekt som främjar en säker och mångsidig energiförsörjning utgöra högst 25 procent av de godtagbara kostnaderna. Det stöd som beviljats projektet Estlink2 och som ingår i EU:s återhämtningspaket har varit ca 33 procent. Ministeriet anser att det är svårt att motivera en högre stödprocent än den ovan nämnda för projektet. Man bör dessutom beakta att enligt rikets bestämmelser om energistöd beviljas nätinnehavare inte stöd för täckande av investeringar i projekt för förnybar energi,
- Verkningsarna av EU:s statsstödsregler på projektet bör utredas mer i detalj.

Med hänsyn till det ovan sagda tillstyrker ministeriet inte Ålands lagtings framställning.

Landskapsregeringen har i yttrande 14.4.2011 över arbets- och näringsministeriets utlåtande sammanfattningsvis konstaterat följande:

- Landskapsregeringen anser fortfarande att det planerade projektet är det totalekonomiskt mest ändamålsenliga sättet att trygga reservkraftsförsörjningen i landskapet med beaktande av överföringskostnaderna,
- Syftet med stödet är att trygga reservkraften för el inom landskapet,
- Det finns starka skäl för att stöda investeringen med statsstöd,
- Landskapsregeringen avser förhandsanmäla stödet till kommissionen efter att Ålandsdelegationen fattat beslut i frågan,
- Det finns starka skäl till att välja likströmsförbindelsealternativet för att långsiktigt trygga den åländska reservkraftsförsörjningen,
- De åländska elkonsumenterna har redan i dag mycket höga överföringskostnader och konsumenterna på den åländska landsbygden har de högsta överföringskostnaderna för el i hela landet,
- En långsiktig strategi för Ålands elförsörjning har tagits fram och utdrag av de utredningar som ligger till grund för projektet har muntligen presenterats och redovisats av Kraftnät Åland Ab för arbets- och näringsministeriet samt för Ålandsdelegationen,
- Överföringskapaciteten för likströmsförbindelsen är dimensionerad för 100 megawatt last på Åland,
- De ekonomiska kalkylerna för likströmsförbindelsen baserar sig på den prisbild som Kraftnät Åland Ab har för byggnationen av projektet,
- Den genomförda jämförelsen mellan alternativet för likströmsförbindelsen och alternativet för gasturbiner är rättvisande. Pöry Management Consulting Oy:s beräkning av kostnaderna för gasturbiner är till och med högre än Kraftnät Åland Ab:s beräkning av kostnaderna för gasturbiner,
- Utvecklingen av effekt- och energiförbrukningen har inte avvikit från den framtagna prognosen för effekt- och energiutveckling och ingen avmattning i utvecklingen har observerats,
- För att jämförelsen av elpriser i riket och i landskapet ska vara rättvisande bör den baseras på överföringskostnader.

I bemötande 20.6.2011 till landskapsregeringens yttrande hänvisar arbets- och näringsministeriet till sitt tidigare utlåtande och anser att det är motiverat att vara inställd på att dimensionera reserveffekten inom elförsörjningen för landskapet Åland till 100 megawatt inom de närmaste årtiondena. Utifrån de utredningar som lämnats i ärendet konstaterar ministeriet att den lösning som ur teknisk och totalekonomisk synvinkel kan betraktas som det bästa alternativet är att sammankoppla landskapets elnät och elnätet på finska fastlandet med hjälp av en undervattenskabel med en effekt på 100 megawatt. Ministeriet konstaterar att projektet för att bygga en kabel med högst 100 megawatts effekt för att trygga landskapets elförsörjning genom sammankoppling av landskapets elnät och rikets elnät är förenligt med riktlinjerna för regeringens klimat- och energipolitik samt med EU:s energipolitiska mål.

När det gäller frågor som påverkar dimensioneringen av ett extra anslag hänvisar ministeriet till sitt tidigare utlåtande.

Finansministeriet har i utlåtande 7.5.2010 konstaterat bl.a. följande:

- Finansministeriet anser inte att det extra anslaget är motiverat, eftersom motsvarande elkablar på fastlandet finansieras av elmarknadsaktörerna genom elprissättningen. Staten kan dock bevilja understöd till investeringsprojekt

- som främjar en säker och mångsidig energiförsörjning (statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av energistöd (1313/2007),
- Den höjning av elpriset som skulle följa av den planerade kabeln är inte orimlig med tanke på att prishöjningar överhuvudtaget förberetts,
 - Om stöd beviljas trots finansministeriets motstånd, borde stödet betalas först efter 2011,
 - Ministeriet konstaterar att lagtingets förslag till understödsprocent, 60, är överdimensionerad. Som jämförelse kan framföras att landskapsregeringens förslag var 40 procent. Det maximala understödet är enligt ovan nämnda förordning 25 procent. Ministeriet hänvisar även till att det stöd som Europeiska unionen beviljat för projektet för elkabeln mellan Finland och Estland uppgick till ca. en tredjedel, vilket var exceptionellt högt,
 - Till beslutet ska förutom andra villkor bifogas en förpliktelse för landskapsregeringen att återbära det extra anslaget till staten ifall det senare framkommer att det är fråga om statsstöd som strider mot EU-bestämmelser.

Landskapsregeringen har i yttrande 14.4.2011 över finansministeriets utlåtande bl.a. anfört följande:

- Reservkraften inom landskapet är i dagsläget underdimensionerad och det föreligger risk för långa avbrott med skadeföljder. För att reservkraftsförsörjningen i landskapet ska tryggas behöver reservkraften utökas. Det totalekonomiskt mest ändamålsenliga sättet för att rygga reservkraftsförsörjningen är att bygga en likströmsförbindelse mellan landskapet och riket,
- De åländska förhållandena och möjligheterna till finansiering av investeringar genom elprissättningen kan inte jämföras med förhållandena i riket och de i riket verksamma elmarknadsaktörernas möjligheter till finansiering av investeringar,
- De åländska elkonsumenterna har redan i dag mycket höga överföringskostnader och konsumenterna på den åländska landsbygden har de högsta överföringskostnaderna för el i hela landet. Kraftnät Åland Ab:s kostnader för projektet att bygga en likströmsförbindelse kommer att medföra betydande höjningar av elpriset för konsumenter och företag på Åland,
- Det är en samhällsangelägenhet att elpriset på Åland är konkurrenskraftigt,
- Landskapsregeringen är medveten om att det är landskapets ansvar att ärendet hanteras korrekt i enlighet med EU:s statsstödsregler,
- Landskapsregeringen är införstådd med att utbetalning ur det extra anslaget inte verkställs före år 2012.

Sammanfattningsvis anser landskapsregeringen att det inte framkommit omständigheter som skulle visa att stödnivån skulle vara överdimensionerad. Landskapsregeringen anser således att lagtingets anhållan om extra anslag är motiverad.

I bemötande 3.6.2011 till landskapsregeringens yttrande vidhåller finansministeriet att lagtingets förslag till understödsprocent 60 är överdimensionerad. Som jämförelse kan framföras att landskapsregeringens förslag om understöd för godtagbara kostnader var 40 procent. Ministeriet tillägger att Ålandsdelegationen borde granska den nyaste kalkylen av investeringskostnaderna.

Justitieministeriet konstaterar i utlåtande 15.4.2010 sammanfattningsvis att det ankommer på de behöriga myndigheterna i landskapet att bedöma om stödet till Kraftnät Åland Ab skall anses uppfylla villkoren som befriar från notifiering.

Landskapsregeringen har i yttrande 14.4.2011 över justitieministeriets utlåtande

anfört att landskapsregeringen anser att projektet är av s.k. allmänt ekonomiskt intresse. Landskapsregeringen anser också att stödet till Kraftnät Åland Ab i dess egenskap av systemansvarig för tryggnad av landskapets elförsörjning inte kan anses påverka handeln på ett sätt som strider mot unionens intresse. Landskapsregeringen avser att av försiktighets skull efter samråd med avdelningen för statligt stöd vid EU-kommissionen och innan utgivandet av stödet inhämta EU-kommissionens godkännande genom en förhandsanmälan. Det formella notifieringsförfarandet kan inledas först då landskapsregeringen tagit del av Ålandsdelegationens beslut.

I bemötande 15.6.2011 till landskapsregeringens yttrande hänvisar justitieministeriet till sitt tidigare utlåtande och har inte något att tillägga i ärendet.

Försörjningsberedskapscentralen anför i utlåtande 18.10.2010 bl.a. att en reservförbindelse från fastlandet till Åland är välgrundad för tryggnad av den åländska försörjningsberedskapen, med beaktande av att Åland är mer beroende av eluppvärmning än övriga landet samt den snabbare ökningen av elkonsumenterna. Eftersom den planerade kabelsträckningen går längs trånga rutter i den åboländska skärgården, i vilken det finns och för vilken har planerats ett utökat regionnät för att koppla samman de för skärgården planerade vindmölleparkerna med riksnätet, anser försörjningsberedskapscentralen att det finns anledning att i en större utsträckning utreda utvecklingen av områdets elnät. Vidare bör även den planerade kabelns överföringskapacitet utredas med beaktande av överföringsbehovet för både region- och stamnätet i framtiden.

Landskapsregeringen framför i yttrande 14.4.2011 över försörjningsberedskapscentralens utlåtande sammanfattningsvis att enligt uppgift från Kraftnät Åland Ab har en diskussion förts med Fortum Sähkönsiirto Oy om möjligheterna och samordningseffekterna för att koppla samman sist nämnda bolags projekt att förstärka skärgårdsnätet i Nagu, Korpo och Houtskär med likströmsförbindelsen mellan landskapet och riket. Fortum Sähkönsiirto Oy har till Kraftnät Åland Ab meddelat att det är ekonomiskt mest effektivt att bolagen driver projekten var för sig. Även i Energimarknadsverkets byggnadstillstånd för byggnation av likströmsförbindelsen framgår att det inte finns några samordningsvinster med ett gemensamt projekt. I yttrandet anförs även att enligt Kraftnät Åland Ab:s och Energimarknadsverkets bedömning är 100 megawatt en tillräcklig kapacitet för att trygga reservkraftförsörjningen för framtiden.

Ålandsdelegationens beslut

Ålandsdelegationen beviljar landskapet Åland ett extra anslag om högst 50 000 000 euro att utges som bidrag åt Kraftnät Åland Ab för att bygga en likströmsförbindelse mellan Åland och riket. Anslaget kan erläggas ur 2012 års statsmedel.

Delegationen har därtill beslutat om följande villkor:

1. Det slutliga beloppet av det extra anslaget får vara högst 40 procent av de godtagbara investeringskostnaderna. Med godtagbara investeringskostnader avses i statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av energistöd (FFS 1313/2007) avsedda godtagbara kostnader i ett investeringsobjekt.
2. Anslaget betalas i rater till Ålands landskapsregering mot rekvisition med redogörelse för användningen.

3. Den slutliga avsyningen av objektet ska ske i närvaro av representanter för landskapsregeringen och arbets- och näringsministeriet på vilka det ankommer att i samråd fastställa det slutliga anslagsbeloppet och godkänna den slutliga redovisningen av anslagets användning.
4. Landskapet ska återbetala det extra anslaget om det sedermera konstateras att stödet strider mot EU-bestämmelserna.

Ledamoten Olssons skiljaktiga mening bifogas beslutet.

Enligt 56 § 5 mom. i självstyrelselagen för Åland underställs delegationens beslut republikens president för stadsfästelse.

Motivering

På basen av den företedda utredningen i ärendet finner Ålandsdelegationen det styrkt att Åland inom en nära framtid, och speciellt på lång sikt, kommer att sakna en fungerande försörjningsberedskap beträffande elkraft. För att lösa problemet har Ålands landskapsregering inkommit till Ålands lagting med ett förslag om byggande av en likströmsförbindelse på 100 megawatt mellan Åland och riket till en kostnad om högst 125 000 000 euro. Landskapsregeringen har föreslagit att landskapet stöder utbyggnaden med ett bidrag uppgående till 40 procent av de godtagbara investeringskostnaderna, dock högst 50 000 000 euro och att lagtinget anhåller om extra anslag hos Ålandsdelegationen för ändamålet. Lagtinget har tillställt Ålandsdelegationen en framställning om ett extra anslag om 60 procent av de godtagbara investeringskostnaderna, dock högst 75 000 000 euro att utges som bidrag till Kraftnät Åland Ab för nämnda ändamål.

Av handlingarna i ärendet framgår att investeringskostnaden för en utbyggnad av den befintliga reservkraften till att uppnå en kapacitet om 100 megawatt, både enligt de beräkningar arbets- och näringsministeriet, utgående från en kalkyl utarbetad av Pöyry Management Consulting Oy och Kraftnät Åland Ab presenterat, uppgår till minst 50 miljoner euro.

Enligt ordalydelsen av 48 § i självstyrelselagen kan extra anslag på framställning av lagtinget beviljas för osedvanligt stora engångsutgifter, som inte rimligen kan finansieras med landskapets budget. Extra anslag kan beviljas endast för uppgifter, som faller inom landskapets behörighet. Ålandsdelegationen konstaterar att den nu aktuella investeringen beloppsmässigt är så extraordinär och av den art att rekvisiten för extra anslag i självstyrelselagens 48 § uppfylls. Ärenden gällande el är att hänföra till näringsverksamhet, på vilket område lagstiftningsbehörigheten med vissa undantag tillkommer landskapet enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen. Landskapets grundbudget för 2011 uppgår till 322 194 000 euro, varav investeringsutgifterna är 17 830 000 euro. Det slutliga avräkningsbeloppet för 2009 utgör 168 901 504,77 euro.

De extra anslag som Ålandsdelegationen enligt gällande självstyrelselag beviljat har gällt investeringar i elkraft. Ålandsdelegationen beviljade genom beslut 26.11.1998 landskapet Åland ett extra anslag om 42 700 000 mark att utges som bidrag åt Kraftnät Åland Ab för byggande av en elöverföringslinje mellan Sverige och Åland. Genom beslut 17.3.2004 beviljades landskapet ett extra anslag om högst 6 150 000 euro att utges som bidrag åt Kraftnät Åland Ab för byggande av en reservkraftsanläggning. Den nu aktuella investeringen är det tredje steget i att långsiktigt trygga

den åländska elförsörjningen. Lagtinget aviserade i samband med nämnda ansökan gällande reservkraftsanläggningen om detta tredje steg för att långsiktigt trygga den åländska elförsörjningen.

Justitieministeriet har i sitt utlåtande närmare redogjort för de EU-rättsliga aspekterna. Arbets- och näringsministeriet har i sitt utlåtande anfört att den myndighet som beviljar stöd alltid i sista hand ansvarar för tillämpningen av det anmälningförfarande som anges i EU:s regler om statligt stöd. Det är således landskapsregeringen som i egenskap av beslutande myndighet bär ansvaret för det stödbeslut som fattas. Landskapsregeringen har i skrivelse 14.4.2011 anfört att den avser att efter samråd med avdelningen för statligt stöd vid EU-kommissionen och innan utgivandet av stödet inhämta EU-kommissionens godkännande genom en förhandsanmälan. Med beaktande av detta anser Ålandsdelegationen att beslut även ur EU-rättslig synpunkt nu kan fattas i ärendet.

Ålandsdelegationen anser, framför allt med beaktande dels av det exceptionellt höga elpriset på Åland, dels av nödvändigheten att på Åland ha en i alla avseenden tillförlitlig och en i jämförelse med riket avsevärt högre försörjningsberedskap för elkraften, eftersom elkraften i riket vid behov kan överföras från en landsdel till annan, samt dels av tidigare praxis om nivån på extra anslag för denna typ av investeringar, att landskapet Åland ska beviljas ett extra anslag om 50 000 000 euro utgörande högst 40 procent av de godtagbara investeringskostnaderna vilka beräknas uppgå till 125 000 000 euro.

I beslutet har beaktats finansministeriets önskemål om att eventuellt stöd bör utbetalas först efter 2011.

Handlingarna i ärendet bifogas.

Helsingfors, 18.7.2011

Peter Lindbäck

Ragnar Erlandsson

Nils Lampi

Olli Mäenpää

Olof Olsson

Rainer Åkerblom

Olof Olssons skiljaktiga mening:

Enligt min uppfattning hade Ålandsdelegationens beslut bort ges följande innehåll och utformning:

Ålandsdelegationens beslut

Ålandsdelegationen beviljar landskapet Åland ett extra anslag om högst 20 000 000 euro att utges som bidrag åt Kraftnät Åland Ab för en investering avsedd att säkerställa landskapets elförsörjning. Anslaget kan erläggas ur 2012 års statsmedel.

Delegationen har därtill beslutat om följande villkor:

1. Det slutliga beloppet av det extra anslaget får vara högst 40 procent av de godtagbara investeringskostnaderna. Med godtagbara investeringskostnader avses i statsrådets förordning om allmänna villkor för beviljande av energistöd (FFS 1313/2007) avsedda godtagbara kostnader i ett investeringsobjekt.
2. Anslaget betalas i rater till Ålands landskapsregering mot rekvisition med redogörelse för användningen.
3. Den slutliga avsyningen av objektet ska ske i närvaro av representanter för landskapsregeringen och arbets- och näringsministeriet, på vilka det ankommer att i samråd fastställa det slutliga anslagsbeloppet och godkänna den slutliga redovisningen av anslagets användning.
4. Landskapet ska återbetala det extra anslaget om det sedermera konstateras att stödet strider mot EU:s bestämmelser.

Enligt 56 § 5 mom. i självstyrelselagen för Åland underställs delegationens beslut republikens president för stadfästelse.

Motivering

Enligt 48 § i självstyrelselagen för Åland kan extra anslag beviljas för osedvanligt stora engångsutgifter som inte rimligen kan finansieras med landskapets budget. Extra anslag kan beviljas endast för uppgifter som faller inom landskapets behörighet. Enligt 56 § i samma lag ankommer det på Ålandsdelegationen att bevilja extra anslag enligt lagens 48 §.

Ålandsdelegationens beslut om extra anslag stadfästs av republikens president.

Den i ärendet företedda utredningen visar att landskapet redan inom en nära framtid kommer sakna en tillräcklig försörjningsberedskap beträffande elkraft. För att säkra landskapets elförsörjning då den ordinarie elförsörjningen är bruten avser Kraftnät Åland Ab, som är Ålands stamnätsbolag med systemansvaret för el i landskapet, att bygga en 100 megawatts kabelförbindelse för likström mellan landskapet och riket för ett belopp om högst 125 miljoner euro. Landskapsregeringen har i en framställning 26.5. 2009 till lagtinget föreslagit att landskapet stöder utbyggnaden med ett bidrag uppgående till 40 procent av de godtagbara investeringskostnaderna, dock högst 50 miljoner euro, samt att lagtinget anhåller om ett extra anslag för ändamålet. Lagtinget har medelst beslut 4.11. 2009 meddelat Ålandsdelegationen att den tillställer delegationen en

framställning om extra anslag om 60 procent av de godtagbara investeringskostnaderna, dock högst 75 miljoner euro, att utges som bidrag till Kraftnät Åland Ab för byggandet av en likströmsförbindelse till riket.

De två extra anslag enligt den nugällande självstyrelselagen som Ålandsdelegationen tidigare har beviljat, har vardera gällt investeringar för att trygga landskapets elförsörjning. För anläggande av en elkabel mellan landskapet och Sverige beviljades 1998 ett extra anslag om 40 procent av de godtagbara investeringskostnaderna, högst 42,7 miljoner mark, och 2004 beviljades ett extra anslag om likaledes 40 procent av de godtagbara investeringskostnaderna, högst 6,15 miljoner euro, för en reservkraftsanläggning i Tingsbacka på Åland. I vardera fallet beviljades landskapet det extra anslaget för att det skulle utges som investeringsbidrag till Kraftnät Åland Ab. Den nu ifrågavarande investeringen, varom lagtinget aviserade redan i samband med anhållan om det extra anslaget för reservkraftsanläggningen i Tingsbacka, är det tredje steget i ett långsiktigt program för att trygga landskapets elförsörjning.

Ansökan om extra anslag avser ett investeringsbidrag för en 100 megawatts kabelförbindelse mellan landskapet och riket med en total anskaffningsutgift om högst 125 miljoner euro. Enligt beräkningar gjorda av dels arbets- och näringsministeriet, dels Kraftnät Åland Ab uppgår investeringskostnaderna för en utbyggnad av den befintliga reservkraften i landskapet så att den uppnår en kapacitet om 100 MW till minst 50 miljoner euro.

Landskapets grundbudget för 2011 uppgår till 322 194 000 euro, varav för investeringar avsatts 17 830 000 euro. Det slutliga avräkningsbeloppet för 2009 är 168 901 504,77 euro.

Ärenden gällande el och elförsörjning är att hänföra till näringsverksamhet, på vilket område lagstiftningsbehörigheten med vissa undantag, varom nu inte är fråga, enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen tillkommer landskapet. Med hänvisning till vad som ovan anförts finner Ålandsdelegationen att utgiften för en investering om 125 miljoner euro i en kabelförbindelse mellan landskapet och riket är en sådan i självstyrelselagens 48 § avsedd osedvanligt stor engångsutgift som inte rimligen kan finansieras med landskapets budget, och att det samma gäller om ansökan om extra anslag avsett en utbyggnad av den befintliga reservkraften i landskapet för 50 miljoner euro. De formella förutsättningarna i självstyrelselagen för att bevilja ett extra anslag är sålunda i vardera fallet för handen.

Trots att ett investeringsstöd om 40 procent är väsentligt högre än det stöd som beviljas för likartade investeringar på annat håll i landet och högre än det stöd som beviljats i gränsöverskridande projekt mellan Finland och utlandet, anser Ålandsdelegationen med beaktande av de redan nu jämförelsevis höga elpriserna i landskapet, det av de insulära förhållandena betingade behovet av en hög elförsörjningsberedskap samt tidigare praxis beträffande nivån på extra anslag för ifrågavarande slag av investeringar, och med särskilt understrykande av att elkraftförsörjningen i landskapet under alla förhållanden skall vara tryggad, att det extra anslaget skall uppgå till 40 procent av de godtagbara investeringskostnaderna.

De geografiska förhållandena gör att investeringskostnaderna för att säkerställa en obruten elförsörjning i landskapet är väsentligt högre än motsvarande kostnader i riket. Det är särskilt denna omständighet som kan leda till att det blir

orimligt att landskapet skall finansiera elförsörjningsinvesteringar enbart med landskapets budget eller att elabonnenterna skall stå för alla dessa kostnader. Såsom framgår ovan skulle investeringskostnaden för en utbyggnad av den befintliga reservkraften i landskapet så, att elförsörjningen i landskapet vore tryggad på i stort sätt samma sätt som med en kabelförbindelse till riket vara i storleksklassen 50 miljoner euro medan investeringen i kabelförbindelsen kostar i storleksklassen 125 miljoner euro. Totalekonomiskt, när drifts- och andra löpande kostnader beaktas, är alternativen mer likvärda. Det finns också flera bl.a. miljömässiga och kommersiella omständigheter som talar för alternativet med en kabelförbindelse. Trots detta och med understrykande av att det är tryggandet av en obruten elförsörjningen i landskapet som är den centrala omständigheten också då beloppet av det extra anslaget skall fastställas, anser Ålandsdelegationen att det extra anslaget skall dimensioneras utgående från det billigare av de två investeringsalternativen. Enligt Ålandsdelegationens uppfattning skall därför det extra anslaget - och detta oberoende av vilket investeringsalternativ, kabelförbindelse eller utbyggd reservkraft, Kraftnät Åland Ab slutligen går in för och landskapet besluter stödja - uppgå till högst 20 miljoner euro.

I beslutet har beaktats finansministeriets önskemål om att ett eventuellt stöd utbetalas först efter 2011.

Justitieministeriet har i sitt utlåtande närmare redogjort för de EU-rättsliga aspekterna i ärendet. Arbets- och näringsministeriet har i sitt utlåtande anfört att den myndighet som beviljar stöd alltid i sista hand ansvarar för tillämpningen av det anmälningförfarande som anges i EU:s regler om statligt stöd. Det är således landskapsregeringen som i egenskap av beslutande myndighet bär ansvaret för att det stödbeslut som fattas. Landskapsregeringen har i en skrivelse 14.4. 2011 anfört att den avser att efter samråd med avdelningen för statligt stöd vid EU-kommissionen och innan utgivandet av stödet inhämta EU-kommissionen godkännande genom en förhandsanmälan. Med beaktande av detta anser Ålandsdelegationen att beslut även från EU-rättslig synpunkt nu kan fattas i ärendet.

Olof Olsson